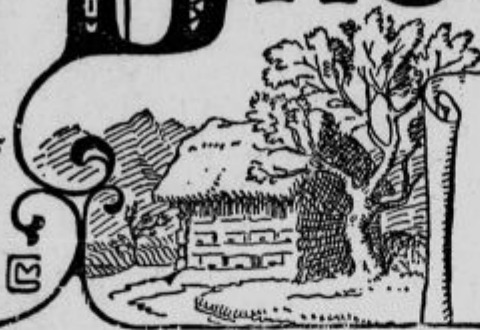

DRUŠTVENIK

DOMOLJUBOVA PRILOGA
POSVEČENA IZOBRAZBI
: IN NAŠIM DRUŠTVOM :

Štev. 1.

V Ljubljani, dne 18. januarja 1912.

Leto IV.

Ob novem letu.

Mnogo se je že naredilo na polju ljudske izobrazbe. Če bi bil pred 10 leti kdo prerokoval, da se bo toliko napravilo, bi ga bili imeli tudi najbolj vneti naši ljudje za krivega preroka. Ni čuda! Liberalci, ki so bili skozi desetletja gospodje v deželi, so ustanavljali po mestih in trgih čitalnice, ki naj bi bile nekako to, kar so za nas izobraževalna društva — kmečka vas je morala biti že v posebni milosti, da je do bila čitalnico — in še v mestih in trgih so spravili v čitalnice samo gospodo, delavce, obrtnike, in kmet jim je bil za čitalnico preumazan in prezagovejen, da bi mogel dobiti smisel za izobraževanje. Izkazalo se je, da tudi gospoda iz mest in trgov ni imela smisla za izobrazbo. Čitalnice so se napele samo ob veseljah in plesih in so navadile svoje ljudi samo na čitanje liberalnih časopisov, nič več in nič manj, niti nemškutarjenja jih niso mogle odvaditi. Če se je mestna in trška gospoda tako slabo izkazala, ki so jo imeli za cvet vsega naroda, je naravno, da na kmetih in med delavci liberalni prvaki že celo niso pričakovali uspehov.

Na podlagi izkušenj, ki so jih prinesla zadnja leta, se pa lahko reče, da je kmet in delavec za izobrazbo bolj dovzeten kot čitalniško občinstvo, naša društva so dosegla uspehe, da so jih delavci na polju izobrazbe lahko veseli. Občinske volitve v zadnjem času so pokazale, da ima priprost človek, ki ga zmerja liberalno časopisje s zaslepljeno maso, ne samo večjo politično zavest, ampak navadno tudi večje umevanje gospodarskih in političnih vprašanj kot liberalni učitelj, ki se hoče vneti med inteligente, izobražence.

Dosegli smo torej mnogo. Uspehi so večji, kot smo pričakovali. Da pa kljub temu ni še vse tako, kot bi si želeli, je gotovo. Lepo popisuje položaj našega dela za izobrazbo mož, ki v mnogih ozirih daje smer temu delu, profesor dr. Aleš Ušeničnik v članku »Naši boji in krščansko načelo« v 1. številki »Časa« 1912. Naj na-

vedem odstavek, ki se nanaša na izobraževalna društva:

»In kdo bi tajil, da se pri nas mnogo dela za ljudsko izobrazbo? Časniki, socialni tečaji, gospodarski tečaji, gospodinjski tečaji širijo socialno in gospodarsko izobrazbo širom po deželi. Morda bi utegnil kdo le prerokati, da splošno izobraževalno delo po izobraževalnih društvih nekam zaostaja. Čuje se še o igrah, manj o predavanjih, še manj pa o podrobnem izobraževalnem delu. In vendar je to tisto, kar je v izobraževalnih društvih bistveno. Igre po deželi morejo komaj imeti umetniški značaj, služiti morejo pač največ le poštenemu razvedrilu. Predavanja, ko nastopajo tuji govorniki, od časa do časa in brez gotovega sporeda, morejo imeti le bolj namen, da društvo požive. Resnično izobraževalen pa more biti le pravi pouk, poljuden, a sistematičen razgovor o različnih vprašanjih, o katerih mora biti ljudstvo poučeno. Teško bo temu ugovarjati. Seveda je več vzrokov, da se tak pouk po deželi ne more prav razviti. Na deželi mora vse duhovnik, a kdo zmore vse? Kdaj bodo nastopili v izobraževalnih društvih učitelji in učiteljice ter drugi izobraženci? Doslej so taki prizori še redke izjeme. Resnično je pa tudi, da ljudje tuintam ne marajo prav za pouk. Saj kdo ima ta dar, da bi bil vedno in v vsem zanimiv? Potem pa se zdi, kakor da bi bila telovadna organizacija ponekod nekoliko zavrla drugo delo po izobraževalnih društvih. Čudo bi ne bilo; če je malo delavcev in se le-ti zavzamejo za eno delo, se ne morejo tako zavzemati za drugo. A prav je, da poudarimo: potrebno je ono, potrebno je to.«

Dr. Ušeničnik je v tem odstavku naštel vse večje napake naših društev. Ena največjih napak je, da mnogo društev priredi samo vsake kvatre kako igro, semintja naprosi kakega govornika za kako predavanje, sicer pa mirno spi. Izobraževalno društvo izpolnjuje le tedaj svoj namen, če se vrše v društvu redno predava-

* v gotovem redu.

vanja in razgovori o različnih vprašanjih, o katerih morajo biti ljudje poučeni. Za enkrat je to težko mogoče, ker sloni vse delo skoro izključno samo na duhovnikih, v bodočnosti bo boljše. Dijaska zveza nam bo vzgojila izobražence, ki bodo porabni za delo v društvih. Škoda, da se o dekanjskih odborih tako malo sliši. K sejam naj bi ti vabili vse učitelje, učiteljice in dijake, kar je naših. Na ta način se bo lahko vzgojilo nebroj novih delavcev po društvih in duhovniki, ki res ne morejo vsega, bodo močno razbremenjeni. Kar se Orlov tiče, je res, da se je zadnje čase oziralo predvsem nanje in da se je drugo delo po društvih na ta način nekoliko zanemarjalo, toda ravno orlovska organizacija bo, ko bo dovolj izpopolnjena, tudi dajala veliko delavcev za drugo društveno delo.

Za bodočnost imamo torej najboljše nade, čaka nas pa tudi ogromno dela. Društveni domovi so že po vseh krajih, kjer ni bilo ravno najhujših težav in zaprek. Mnogo revnih društev v krajih, kjer se bije najhujši boj, spravlja z največjimi težavami skupaj potrebna sredstva za svoj dom. Naj jim bo to v novem letu dodeljeno!

Povsod, kjer dom že stoji, je očitno takoj, ko se stopi v vas. Izmed vseh hiš v vasi se loči. Tako naj bo tudi društvo očitno takoj, ko se pride med vaščane, brž ko se pride med Slovence! Odseva naj iz mišljenja, čuvstvovanja, iz obnašanja in dela naših ljudi! Da pride do tega, bodi cilj nas vseh, voditeljev, delavcev in članov naših društev. Pomaga naj nam pa On, v čegar imenu se zbiramo. To je naše novoletno voščilo.

Naše društvo.

6. Gospodinjski tečaj.

Tudi ta misel je izšla iz društva. Dekleta so slišala o gospodinjskih tečajih drugod in to jih je vzdignilo. Ena in druga izmed njih je imela že davno

tiho željo, da bi se šla v Ljubljano kuhat učiti, pa še bolj tiho skrb, da ji oče ne bo dovolil, češ, da preveč stane. Do tedaj so samo najbogatejše Dolinke hobile v Ljubljano in vsaka je prišla nazaj domišljava od sile. Sedaj bi se pa vse napravilo doma in veljalo ne bi dosti.

V društvu so sklicali vsa dekleta na razgovor. Kmalu so jih nabrali 20 in še so se ponujale. Obljubili so, da jih vzemo, za kolikor bo pač prostora, odločilno besedo bo pa imela voditeljica tečaja. Tudi za prostor so poskrbeli. Potem so naprosili župana, naj prosí pri deželnem odboru, da se dovoli že to zimo gospodinjski tečaj v Dolini. Tudi župnik je obljubil, da bo prošnjo podpiral.

Ko se je to izvedelo po Dolini, je zopet nastal velik šum.

»Kaj pa je te novotarije treba?« so se začeli liberalci. »Bodo že začeli zapravljati. Vse bo prišlo na občino. Z občinskimi dokladami bodo plačevali učiteljce in učitelje. To je draga šala. Gotovo bodo naklade zvišali. Davkoplačevalec ti pa plačaj, dokler imaš kaj in molči. In kaj se spomnijo? Ali se ne nauče dekleta doma dovolj dobro gospodinjití in kuhati. Bog, če je kaj dobrega kuhati, vsaka zna. Iz ajdove ali turščene moke pa tudi v gospodinjskem tečaju ne bodo delale pečenke. Jaz pravim, same snedenke bodo napravili iz naših deklet,« se je ustil Pust. »Dosedaj so bila naša Dolinska dekleta na glasu kot varčna, delavna, sedaj bodo dosegli, da bodo veljale za snedenke po svetu.«

»Jaz bi se ne hotela učiti od takih gosposkih učiteljic,« je poprijela njegova žena. »Kaj neki znajo? Zmerom več ve, kdor je izkušen, kot tisti, ki je samo učen. Kaj zna taka učiteljica drugega kot to, kar se je naučila iz knjig? Sem le radovedna, kaj bi počela taka gospodična, če bi jo djal h takemu gospodinjstvu, kot je naše. Mislim, da prvi dan uide, bo pa kmečka dekleta učila, le naj jih, ko so stariši tako neumni, da to puste in še plačujejo povrhu, pa še tako drago. Ljudem kuhati je šala, kdor ima kaj v roke vzeti, prašičem je večja umetnost. Zdaj se bodo navadile gosposko kuhati, potem bodo pa prišle na kako beračijo, da bodo vesele, če bodo imele ajdovega soka dovolj kuhati.«

»To se bomo smejali,« je začel spet Pust, »ko bodo hodile naše gospodične po vasi. Cel mesec bodo postopale okrog brez dela. Naš župan bo gotovo tudi dosegel, da bo naša vas v mesto povišana. Za kmečko vas se kar nič ne poda toliko gospodičen, toliko jare gospode. Vsak pameten človek se nam bo smejal.«

»Ali se od novih kuharic zgovarjate?« je dejal nov gost in naročil osminko žganja.

»Zdaj se nam bližajo zlati časi, gospod Pust. V vsaki hiši bomo imeli izučeno kuharico, jaz pravim, mi možaki bomo kar lepo doma sedeli, kuharice bodo pa kar kuhale, pekle in cvrle ter na mizo nosile.«

»Pa bo zmanjkalo?«

»Kaj bo zmanjkalo? Nič ne bo zmanjkalo, saj se bodo naučile iz slabega dobro kuhati. Kaj slabega se bo pa že dobilo.«

»Tako bodo znale iz slabega dobro kuhati kot tisti, ki je iz železnega klina skuhal močnik. Nalil je vode v lonec, vrgel klin vanj, pristavil k ognju in kuhal, čez nekaj časa je prosil za moko, potem za jajca in nazadnje za maslo in nazadnje je res jedel močnik vpricho gospodinje, ki ni prej mogla verjeti v tako coprnijo. Če bo dovolj lepe moke, mesnine, jajec in zabele, bodo tudi nove kuharice lahko iz slabega dobro kuhale.«

Naši so zopet enkrat izkusili, kar so že prej večkrat, da so se liberalcem vsedli na lim tisti naši ljudje, ki so bili najmanj izobraženi, najbolj nazadnjaški. Liberalci se sami imenujejo naprednjake, so pa vedno proti vsakemu napredku, in vidi se, da vedno največji nazadnjaki z njimi potegnejo. Tudi to se je opazilo zopet, da par liberalcev napravi več trušča in vrišča kot cela druga vas. Sraka in vrana prevpijeta cele jate drugih tičev.

V nedeljo so napravili v društvu razgovor o tečaju. Pametne gospodinje so same rade priznale, da bi se marsikaj še lahko okusneje napravilo, če bi človek znal.

»Taki pa nismo kot Pustovka, ki so ji prašiči več kot ljudje,« je pripomnil nekdo.

Župan je povedal, kar je zvedel pri deželnem odboru. Da se bo pri pouku predvsem na kmečke potrebe oziralo, ne na gosposko kuhinjo. Tečaj bo ravnó v takem času, ko ni kmečkega dela. Dekleta se ne bodo učila samo kuhanja, ampak tudi računanja, zdravilstva, šivanja, pranja, živinoreje, prašičjereje, mlekarstva, sadjarstva. Vsega se seveda v tako kratkem času ne bodo mogle naučiti, vsaj toliko bo pa vsaka lahko pridobila, da se bo lahko popolnoma izučila iz bukev, če jo bo veselilo. Veselje pa dobe dekleta povsod pri takih tečajih do knjig. Dekleta s takih tečajev so poiskale stare zaprašene Mohorjeve knjige, za katere se prej ni nihče zmenil. To je ravnó razložek med gospodinjskim tečajem in kuhanjem v Ljubljani, da se dekleta v Ljubljani nauči samo malo kuhanja in da misli, da zna vse, da je vzvišena nad vsa druga dekleta; na tečajih se pa uče vseh pri gospodinjstvu potrebnih reči in nazadnje se šele popolnoma zavedajo, da jim še neizrečeno mnogo manjka, potem šele z vnemo sežejo po knjigah.

Koliko je mater, ki same ne znajo dobro gospodinjiti, koliko jih je, ki hčera ne znajo izučiti. V Ljubljano kuhati učiti se tudi ne more vsaka. Je predrago in tudi praktično ni za kmečke gospodinje. V Ljubljani izučena kuharica je samo za gostilno ali pa za gosposko kuharico. Veljalo bo pa pri nas veliko manj. Same zase bodo kuhale in samo to bodo plačale, kar bodo skuhale in snedle. Najgrje je, če se revnini revščina očita in, če se misli, da se samo

bogate smejo učiti. Koliko naših deklet gre služiti po mestih. Prav jim bo prišlo tisočkrat, če bodo kaj več znale. Saj ni, da bi morale biti na najslabših službah ravnó Slovenke.

Občina za gospodinjsko šolo ne bo imela nobenih stroškov. Hrano bodo dekleta plačevale same. Kar bo drugih stroškov, bo plačala dežela. Da se liberalci zavoljo tega jeze, je zelo čudno, saj druge šole tudi mora vzdrževati občina ali dežela in gospodinjska šola je saj toliko koristna kot vsaka druga. Pameten ni tisti, ki zabavlja, ampak tisti, ki porabi ugodno priliko in pošlje dekleta v tečaj, da se kaj nauči.

Od tedaj se ni nihče več menil za liberalne laži in zabavljanje. Ti so sami imeli še nekaj časa veselje in dekleta so pregovarjali, naj nikar ne vstopijo ali so se pa norčevali iz njih, pa tudi pri dekletih niso imeli sreče, nobena se ni zmenila za zabavljanje in laži, samo liberalna dekleta se niso vpisala, zopet to se pa ni nihče pritoževal.

»Te so že dovolj napredne in izobražene,« so dejali. »Res škoda za truda.«

Tečaj se je začel zelo slovesno. Sam gospod deželni glavar je prišel k otvoritvi in je pozdravil dekleta in jim želel sreče. Dolincem je to zelo ugajalo. Vse je bilo ponosno na to, da je celo gospod glavar rekel, da se vidi, da Dolinci hrepene po napredku in izobrazbi in da jih bo deželni odbor z veseljem podpiral, da je on sam z velikim veseljem prišel med nje, ker so mu všeč povsod, kjer imajo smisel za napredek in izobrazbo. Prvi pogoj za napredek pa da so izobražene gospodinje in takih upa, da bo vzgojil Dolincem tečaj. Obljubil je tudi, da se bo še prišel prepričati, kako bodo napredovale.

Odslej se je v Dolini govorilo samo o gospodinjskem tečaju. Vedno bolj jim je bil všeč. Liberalna dekleta so se začela na tihem kesati, da se niso vpisala. Najbolj so bile vesele učenke. Govorile so samo o tem, kar so se pri tečaju učile in skrbelo jih je, ker bo tečaj prehitro minul. Najljubše bi jim bilo, če bi trajal celo zimo. In kako so bile navdušene za voditeljico. Ta je bila z njimi prijazna kakor tovarišica, pa je vendar znala vzdržati red.

Kmalu so začele doma poskušati, kar so se v šoli navadile. Lahko si mislite ponos in veselje materino, ko je hči postavila na mizo jed, o kateri so prej mislili, da se da napraviti samo v gosposki kuhinji.

»Ja, sedaj po novem je vse drugače. Časih tega ni nobena znala. Zato je tudi morala priti stara Srakarjeva Meta, ki je v mladih letih v mostu za kuharico služila, v hišo, kadar je bila kje svatba ali kaka druga večja reč, da je bilo treba kaj boljšega postaviti na mizo. Mlade bote lahko kar vse same napravile. Ni napačen ne tak tečaj. In šivati, kako si se lepo navadila. Bo tudi prav prišlo, ti ne bo treba za vsako malenkost letati k šivilji, zdaj so šivilje tako drage.«

»Meni je pa to všeč,« je pristavil oče, »da zdraviti uče. Časih še pošteno

obvezati ni nobena znala. Le to se mi čudno zdi, da okrajni zdravnik hoče poučevati. To bo še njegovo službo zmanjšalo. Zdaj ne bomo za vsako majhno rano k doktorju hodili.»

»Za to mu ni.« je odgovorila hči, za dovoljna, da more pokazati, da nekaj zna. »Pravi, da se najbolj boji nevednih ljudi. Ti bolezniki zdravijo dostikrat čisto napačno, ko je enkrat prepozno, pa pridejo po zdravnika, ali pa še celo v vraže verujejo. Dostikrat bi zdravnik z lahkoto brž ozdravil bolezen, če bi ga poklicali pravočasno, pa ga kličejo šele, ko enkrat obupajo. Nas bi zdravnik toliko rad naučil, da bi znale pomagati v prvi sili in v slučajih, kjer se lahko opravi brez zdravnika in da bi saj zdravnikova navodila znale prav izvrševati.«

»To ne bo slabo, pa so tako zabavljati zoper ta tečaj. Saj pravim, na ljudi in njih govornice res ni nič dati.«

»Že kar na obnašanju se pozna dekletom, da so v gospodinjstvem tečaju,« so govorili ljudje.

K izkušnji so bili vabljeni tudi stariši. Kar čudili so se, kako so dekleta odgovarjale.

»Koliko to znajo v tako kratkem času!«

»Pri nas so brihtni ljudje, se lahko uče in veselje imajo dekleta.«

»In kako korajžno odgovarjajo. Te bodo že z gospodo v kanceliji drugače govorile kot mi.«

»Kdor kaj zna, lahko korajžno govori, ali naj pa jaz ali pa ti?«

»Žene, tako vam pravim, zdaj se bote morale kar umakniti, mlade bodo vse bolj znale. Jaz že kar težko čakam, da bi bil za starega, samo eno od teh mora vzeti naš France.«

»Malo le še počakaj, zdaj morajo dekleta najprej doma poskusiti, kar so se naučile.«

»Pa bom.«

»Jaz pa pravim, še za fante bo treba kaj takega napraviti. Fantje bi se tudi marsikaj lahko navadili.«

»Saj res! Bo treba poskusiti.«

MOJA BOŽIČNICA . . .

Sveta noč,
blažena noč —
pojte, le pojte, fantje veseli,
kaj bi neki spominjali mene
brata desetega v mrzli dežel!

Rajski pokoj
vlada nocoj —
kaj bi izgnanci mi ga kalili,
snegi za nas so prt pogrnil,
vetri kalednic nam zatulili . . .

LEGAJO MEGLE . . .

Legajo v poljane naše,
legajo megle,
legajo v gredice mrtve,
legajo v srce

Plavaj, plavaj čolnič beli,
plavaj do bregov,
vrni rož nam, vrni sanj nam
majniških vrtov.

Vrni čarov, vrni pesem
onih mi nočij,
ki se v njo je ded zamaknil —
več se vzdramil ni . . .

Plava, plava čolnič lahni,
plava od bregov,
sega senca iz daljine
sega do grobov . . .

Ks. K.

Delavčeva družina.

Slika.

Bilo je, kakor da se je preselilo mesto z vsem svojim šumom na en sam kraj tih vasi. Sredi preprostih hiš se je nagloma, skoro vidno dvigalo zidovje novega poslopja; bila je to pravzaprav palača v primeri z skromnostjo drugih hiš in nihče ne bi verjel, da bo to hlev, pravzaprav gospodarsko poslopje bogatina Dolenca. Načrt so napravili v mestu, zidarji so prišli od drugod — le težaki so bili domačini. To se je poznalo tudi na prvi pogled, ako bi kdo opazoval delavce. Gori na odrih se je delalo z lahkoto, zidarji so se mirno razgovarjali, doli na dvorišču, po shodih in povsod drugod se je vse premikalo v velikem vrvežu in neredu. To je bilo tekanje semintja, podajanje iz rok v roko, manj okretne roke so vailie težko kamenje, tuptam klici, globok zdih upehanosti — ta ali oni se je hotel odpočiti, a ko je zapazil, da ga gleda oskrbnik, je z novo močjo potisnil lopato v zemljo.

»Sedem« — je zašumelo med delavci in gori na odrih so zidarji drug za drugim nehali, doli na dvoriščih se je še vse gibalo.

»To še lahko« — je rekel oskrbnik, »saj ste dopoldne zamudili četrte ure zaradi dežja.«

Nekateri so mrmrali, pa je prišel Dolenc, so utihnili — vsi so lažje delali. O ti delavska pest, ti od udarcev žuljava dlan, ki so te utrdili vročina in mraz in dež in sneg, kako si voljno spet prijela za lopato in kamen — ti tilnik, že upognjen od nešteti pripogiblajev, ukrivljen že pod težo življenja, kako si se vnovič sklonil na eno samo besedo, le oko, to je kazalo boj v notranjosti, pa se je moralo pobesiti k tlom, da ni izdalo jeze, ali pa se je zaupno obrnilo proti nebu. In so delali, dokler ni bila dopolnjena pravična mera do roba, delali za družino, za kruh, za življenje.

»Reci mu zdaj za fanta«, je pošepetal eden zadnjih delavcev, ki so odhajali, svojemu tovarišu Trtarju. »Boš videl, kaj ti pove. Brez dela ga ne moreš imeti doma, potreben si tudi.«

»Bom poizkusil!«

Dolenc je stal sredi dvorišča in pregledoval zidovje. Nič ni kazal zado-

voljnosti njegov obraz, vse premalo se mu je zdelo izgotovljenega. Tuptam se je za korak prestopil, a kadar je hodil, ni gledal kvišku, ampak v tla. Opazil je, da čaka Trtar nanj.

»Kaj bi radi?« je sam nagovoril delavca proti svoji navadi.

»Zidarji so tožili, da primanjkuje delavcev, in zato delo ne more iti tako gladko izpod rok; prosil bi vas za fanta, da bi smel priti.«

»Katerega fanta?«

»Janeza. Pred tednom je prišel domov. Za čevljarja se je izučil, pa so pregrado ravnali z njim.«

»Ali pa ni hotel delati. Ali ga niso spodili?«

»Sam sem šel ponj, vem kako je bilo gospod,« je odgovoril Trtar, a glas se mu je tresel.

»Hm. Bom še poprašal, kako je z delavci.«

»Saj veste, bolezen je v hiši in sam sem, da zaslužim —«

»Je že dobro, saj sem rekel, da poprašam oskrbnika«, je odgovoril Dolenc in mu namignil, da je opravil.

Nič ni bilo lahko Trtarju, ko je šel domov, zdelo se mu je, da je preveč beračil, vendar se je tolažil, da je izpolnil dolžnost, ki jo zahteva potreba in lažje mu je bilo pri srcu. In revščina bo koj manjša, služila bosta dva, ženi bo lahko postregel, boljše ji bo in ozdravela bo.

Trtarjevi so stanovali v mali, nizki hiši, stanovanje je bilo tesno, ena sama soba, dvoje oken je gledalo na dvorišče, kjer je gosto drevje branilo, da je le mračna svetloba prihajala v izbo.

»Ali spiš, Ana?« Je izpregovoril Trtar, ko je stopil k postelji bolne žene. Ni dobil odgovora, le dvoje globokih čči ga je gledalo — suh kašelj se mu je odzval.

»Ali ti ni nič bolje?«

»Bo!« mu je odgovoril šepetajoč glas, ko se je polegel kašelj.

»Da le slabše ni! Bog daj, da bi bilo kmalu bolje«, je tolažil mož ženo in sebe. »Kje je pa Janez?«

Ni bilo treba ženi odgovarjati, ker je v tem vstopil krepak deček osemnajstih let.

»Ali ste vprašali, oče?« je bilo prvo vprašanje.

»Sem.«

»Ali bom delal? Kaj je rekel gošpod?«

»Boš, ako bo prav. Jutri izvem.«

Oče je začel pripravljati za večerjo; kuhl je sam, kajti edino dekletce, ki je bilo doma, Anka, je bila še premajhna za ognjišče, saj je dopolnila komaj osmo leto, Rozalka pa je služila v mestu. Spomladi jo je bila peljala mati — to je bila njena zadnja pot, potem je oblegla. To je bila Trtarjeva družina.

Oče se je mudil vred pečjo, Janez pa je sedel v temi pri peči in premišljeval Bog ve kaj. Morebiti je hodil v mislih po mestu z objokanimi očmi, ali pa je že v duhu kopal z lopato in služil kruha zase, za očeta, za mater, za vse.

»Janez!« se je oglasila komaj slišno mati.

»Kaj bi radi, mati?«

»Prižgi luč in semkaj sedi. Čemu boš samo v temi in preišljeval!«

Janez je ubogal. Prižgal je luč, pa jo je privil, da ni preveč svetilo, zaradi matere in da bi manj pogorelo olja.

»Kako si povedal zadnjič Rozalki, da sem bolna?«

»Oče so povedali, da so vas prevideli.«

»Pa je ni.«

»Saj pride, ako bo slabše. Obljubila je.«

»Ne bom več dolgo —. Težko je govorila. Janez pa ni mogel ničesar reči, samo srce se mu je skrčilo od bolečine. Po večerji so molili in Anka se je takoj pripravila spat. Pristopila je k materini postelji in ji voščila lahko noč. Dala ji je še roko potem pa legla in kmalu se je izgubila iz tega revnega sveta in zasanjala o lepih nebeških palačah, o zlatih jabolkih in o božjih krilatcih. — Janez je začel brati, oče je pospravil po hiši, potem pa sedel k postelji.

»Tako tiho si danes. Ali ti je bolje, Ana?« je sočutno vprašal Anton ženo. Zadnje vprašanje je že ponovil toliko in tolikokrat, da je bilo že preveč navadno.

»Lažje je — ne duši me več. Danes čutim, da je bolje.« Tudi ta zadnji ženin odgovor je bil vedno isti, čeprav je ležala že šest mesecev; vsak dan je bilo bolje, samo da bi potolažila moža.

Zunaj na dvorišču je nekdo zaklical.

»Janez, pojdi ven, hlapec kliče, gotovo zaradi dela«, je rekel oče z veselim glasom in Janez je ves srečen hitel na dvorišče.

»Anton«, je rekla žena možu, ko sta bila sama, »težko mi je, da toliko trpiš zaradi mene. Ako bi se pripetilo, da bi umrla, pojdi odtod, saj ni mogoče živeti s tem zaslužkom — samo na moj grob ne pozabite.«

»Saj še ne boš umrla, Ana, bolje ti je danes, rad trpim, verjemi mi. Zase bi ne, a zate in za otroke vse, še več bi trpel.«

»Mnogi so šli, dobro se jim godi — žal mi je, da sem te vedno tu zadrževala, — a domači kraj —«

»Da, ko bi bili šli, bi bilo morda drugače. Tudi jaz ljubim domači kraj, a če ni, da bi pošteno živel, sila človeka primora, da si pomaga. Mlajši sem bil, vsak bi me bil rad vzel v službo in tudi ti bi ne bila prišla tako daleč, verjemi mi, Ana.«

»Zdaj je prepozno . . .« Rada bi bila še govorila, a ni hotela in ni mogla, nenadoma se je sključila in strepetala.

»Ali je spet slabše?« Mož je planil k nji in ji pomagal da se je dvignila. Podložil ji je blazine, da je napol sedela. »Ne govori, utruji te in razburjaš se. Srce je slabo, takoj te napade.«

»Zadušiti me hoče —« Trudno je gledala moža, in tiho trpela — naposled jo je napadel še kašelj.

V tem se je vrnil Janez. Vstopil je počasi in molče prišel do postelje. Čakal je, dokler ga ni oče sam vprašal.

»Delal bom,« je počasi odgovoril na očetovo vprašanje.

»Pa si se dogovoril zaradi plače?«

»Nič ni hotel povedati, pa nisem odnehal. — Po kroni bom imel —«

»Po kroni«, je ponovil oče, vzkipele je v njem, a se je premagal.

»Rekel je, naj bom hvaležen, da je sploh kaj in da dobim tako zdravo delo, ker je na prostem, kjer je svež zrak.«

Trtar ni rekel besede več. Sedel je pri postelji in zrl nekam, tja v kot, in mimogrede gledal ženo, ki je nepremično ležala. »Spi«, si je mislil, zdelo se mu je, da zdaj lažje preišljeuje, da ga ne vidi žena. Začel je računati prislužek obeh, oba bosta zaslužila tri krone vsak dan, ako bo vreme pripuščalo — osemnajst kron na teden, Bog daj, veliko trpljenja, a bo že, hvaležen mora biti človek.

»Oče, koliko pa plača zidarjem?« je prekinil Janez molk.

»Teh ne plačuje naš gospod, ampak mojster. Veliko imajo.«

»Pa bi se še mi upri.«

»Bi pa nič ne imeli. Gospod dobi lahko delavcev od drugod, in več jim bo plačal, — od česa bomo pa živeli. Potrpi!«

Janez je spet bral, pa oči so ga začele peči.

»Pojdi, da se boš odpočil, jutri boš moral prej vstati«, mu je rekel oče, ko je videl, da si mane oči.

»Dež prši.«

»Tako? Hm, kakor bo! Bog daj lepo vreme; a le pojdi k počitku.«

Trtar je še sam bedel, nekako lažje mu je bilo, ko se je začutil samega. A žena ni spala, gledala je nepremično v strop, vsa je trepetala, ustnice pa so se premikale — molila je. Slišala je ves pogovor med možem in sinom in bilo ji je znova težko, zato je prosila Boga, naj skoro obrne to težo življenja. Čutila je, da je z njenim življenjem pri koncu, vendar se je bala, da bi radi nje revščina ne pripravila moža do obupnosti. »Ako sem potrebna«, je molila, »ohrani me, o Bog, Ti edini veš, ako ne, me vzemi.«

Ko je Trtar opazil, da bdi, se je sklonil k nji in jo nalahno vprašal: »Ana, ali ti dam zdravila, umirila si se in čas je tudi.«

»Pusti, Anton, — pa za nočoj pustiva, ne morem.«

V tem je potrkalo na okno. Trtar se je zganil. Groza ga je prešinila, čudna slutnja je šla skozi njegovo srce, a se ji je ubranil, tolažil se je, da se je motil.

»Trkalo je — ali si slišal?«

»Ne, Ana, zdelo se ti je«, je miril on, a zunaj se je že oglasil polotročji glas: »Odprite!«

»Moj Bog, Rozalka, ti si prišla?« se je prestrašil oče.

»Saj sem vam obljubila. In pokoja mi ni dalo, posebno danes sem vedno mislila, da moram iti, zato sem poprosila in so me izpustili.« — Stisnila je materi roko in zaprlo ji je glas, najrajši bi bila jokala.

»Prav, da si prišla, kako sem te želela«, ji je odgovorila mati, čutila je v sebi neko novo moč, glas ji je bil ta hip močnejši — in solza se je zaiskrila v skritem kotu očesa.

»Nate, mati, to sem prihranila od zadnjič —, pet kronic je položila materi na odejo, kakor da bo z njimi pregnala vso revščino, in da bo mati od njih nenadoma ozdravela.«

»Tiho, da onih dveh ne zbudiš, in ne vstaneta, potem jih ne bo mogoče pokrotiti. — Ali te ni bilo nič strah?« — je vprašal oče.

»Malo me je bilo. Vedno sem čula, kakor bi bil kdo šel za menoj, zato sem hitela. — Pa sem se motila, ker sem slišala prav do doma stopinje, a nisem videla nikogar.«

»Slišala si, Rozalka? Bilo je nekaj, in prav je, da si prišla«, je govorila mati — kašelj jo je spet hotel zadušiti.

»Trudna si, leži!« je dejal oče.

»Ali bom pa jaz pri materi.«

»Le leži! Ali še dežuje?«

»Odnehalo je, pa bo še lilo, vse črno nebo je. Oče, bom jaz pri materi, saj jutri še ne grem nazaj«, je prosila dekletce.

»Ne, ne greš, in jaz tudi ne grem delat, zato mi ni treba počitka«, je rekel odločno oče in Rozalka je ubogala.

Tako so prihajali otroci domov. Naenkrat so se sešli, kakor bi jih bila poklicala čudna moč. Trtar je videl, kako otroci doraščajo, da dozorevajo, da že služijo, a on je vedno slabši; v najboljših letih uživa milost, da more delati cel dan za ubogi dve kroni. Tako je prišlo. — Nekdaj je bilo vse drugače. Delal je pošteno in pošteno zaslužil, on in mnogi drugi, kajti tovarna je preživljala skoro polovico vasi. — A propadlo je vse. Cele družine so zapuščale domači kraj, šli so za novim kruhom in pravijo da se jim godi dobro. Tudi Trtar je govoril ženi: »Ana, pojdemo, saj vidiš, da ni zaslužka«. — »Anton, ustanimo! Doma smo. Saj otroci kmalu dorastejo, zaslužili bodo, in ker bodo doma, bodo ostali dobri.« Udal se je. Pobiral je dnino za dnino, zdaj tu, zdaj tam, tu je dobil več, tu manj, kotikor so mu dali, večkrat so tudi stradali. A vedno je čutil, da mora iti, vleklo ga je v svet. Naposled je zbolela žena; bolela je že dalj časa — a ko je potjela Rozalko v mesto in jo izročila dobrim ljudem, je čez tri dni oblegla in ni več vstala. — Sosede, ki so jo obiskovale, so si šepetale, da jih je Trtar moral slišati: »Zaspala bo enkrat, pa bo« — a on je upal in ujezile so ga take besede.

Trtar je dremotno pogledal na uro, enajst je bila že odbila. Žena je bila mirna — njega je premagovala utrujenost, naslonil se je na skrinjo. »Samo pol ure zadremljem«, si je mislil, potem ji grem juho zavret« — in v teh mislih je zadremal.

Takoj se je znašel drugod. Prišel je prijatelj, ki je zadnji odšel z doma v tujino. »Čemu si tu? Posebno dobro nam ni, a živimo pošteno in ne klečepazimo.« Trtar je pokazal na bolno ženo. — Pa je spet stal pred gospodom.

Temni, nezaupni Dolenec ga je mrzlo meril z očmi: »Čemu hočete več imeti za fanta?« »Premalo je, gospod — saj pridno dela.« — »Pa si pomagajte!« in se je obrnil. — On je zmajal z glavo in se je udal, ko se je spomnil na bojno ženo . . . Pa je bil spet doma. Zjutraj je bilo. »Ne trudi se tako, Anton, grem, Bog vas blagoslovi —« in Ana mu je podala roko. On se je odpravljajal na delo, a je zadrževal ženo, ki je hotela od doma. »Kam vendar greš, povej nam.« — »Grem«, je odgovarjala v enomer. Ura je že odbila šest, on bi bil že moral prijeti za lopato, a je bil še doma in zadrževal ženo. — »Anton«, — se je oglasilo pod oknom, »delati!« »Anton!« ga je poklical spet drug glas — on se je stresel in planil pokonci — vse mu je šumelo v glavi, pogledal je na uro, na dve se je bila premaknila, prestrašil se je, stopil k postelji. Zavrtelo se mu je — videl je smrtni boj.

»Otroci! Ana! Sveta Marija!« — vse je bilo naenkrat pokonci — mala Anka je zaplakala, ko je zaslišala, da mati umira, zanjo sta ihtela Janez in Rozalka. — Vsi so klečali ob postelji — mati jih je še milo pogledala, pokrižala bi jih bila še rada, a ni mogla, samo roko je zganila v blagoslov, solza ji je zatrepetala na mrtvaškem licu — in otroci so bili sirote — mati pa srečna in rešena. — — —

Drugi dan Trtar res ni šel delat, tudi Janez ne — in ne naslednje dni, noben ni prijel več za lopato. Prve dni po ženini smrti je hodil kakor brez uma okrog, ni vedel, kaj bi počel, a doma ni mogel strpeti. Tema skrb, zarisana v gubah na licu in ostre črte, nabrane na čelu pa so se kar nenadoma omilile — njegov obraz je razodeval up. Šli so še na grob po slovo od matere, jokali so vsi, na to so sedli na voz in se odpeljali.

In onim, ki so še ostali, je bilo hudo, rekli so: »Spet ena družina — tako se izgublamo na svetu.«

Društveni vestnik

Iz Gorij, dne 26. novembra 1911. Zgodovinsko predavanje. Velečastiti gospod kanonik dr. Gruden je predaval v nedeljo v bralnem društvu; dvorana je bila natlačena polna vrlih mož in mladeničev in dobrih gospodinj. Z živim zanimanjem so vsi sledili zgodovinskim črticam iz preteklosti slovenskega ljudstva v blejski okolici. — G. govornik je izvajal približno sledeče: Vsakdo rad pozna svojo okolico, zgodovino, sploh pretéklost svojega stanu. Človek si tekom let pridobi mnogo izkušenj — zgodovino velikokrat polno bridkosti in resnega dela. Zgodovina ga uči za življenje, za prihodnost.

Predno so Slovenci prišli v naše kraje, živeli so tu ljudje, o kojih nimamo pismenih virov, pač pa nam o njih življenju in običajih pričajo izkoptine

iz grobov izza rimskih časov. Naši pradedje so prišli pred 1300 leti od jugovzhoda, z Balkana ob rekah Savi in Dravi, teh naravnih cestah navzgor do njihovih izvirov v naše kraje. V tistih časih je bila kranjska dežela redko naseljena. Blejska okolica s solnčnatimi Gorjami pa je bila zgodaj in dobro naseljena. Položen svet, prisojen za kmetijstvo, je privabil in stabiliziral ljudi zlasti ob Karavankah proti Cerkljam, da so se naselili, dočim so se 700—800 let pozneje šele namnožili v senčnatih krajih, zlasti še tam, kjer so povodnji nastopale in pretile uničevati človeško delo in teren ni bil ugoden za vasi in kmetovalce. Šele leta 1362. so prebivalci okrog Kranjske gore in Dovjega osušili svet, da so mogli obdelavati zemljo. Ravnotako so se naši pradedje v Bohinju najprej naselili v zgornji dolini, v spodnji senčnati bistriški dolini pa mnogo pozneje. — Življenje starih Slovencev. Nimamo sicer pisanih listin, pač pa nam ostanki iz grobov pričajo o njihovih običajih, kaj da so nosile ženske oziroma tudi moški. Sklepati je iz teh spominov, da so se naši pradedje nosili tako, kot sedanjí narodi v Bosni in Belokrajini. Naktije okoli čela s srebrnimi obročki in medajloni nas uče, da so se dekleta kinčala kot še sedaj slovanska dekleta na Balkanu. Naši pradedje so živeli v zadrugah; družinski gospodar — starešina — je imel oblast nad družino. Vsaka zadruga je imela nedeljivo kmetijo, starešina je razdeljeval obleko, pridelke in sploh vse med posamezne ude. Zadruga so imele tudi svoje obrti, strugarstvo, za izdelavanje platna itd., katere pridelke so med seboj zamenjavali. Staroslovenski značaj se ni dolgo ohranil, prišli so namreč pod nemški vpliv pod oblastjo nemških cesarjev. Prej so bili demokratičen in enakopraven narod, pozneje pa zavisen od močnejše nemške nadvlade. Od leta 800 so hitro propadali staroslovenski običaji. Najdalje se je staroslovenski značaj ohranil na Gorenjskem. Leta 1004. je cesar Henrik II. podaril briksenškemu škofu Alboinu blejsko grajščino. Mimogrede se pripomni, da je bil Alboin Slovenec, rodom iz Kamna na Koroškem. Briksenški škofje so dobili s tem podarilnim dekretom ves svet med bohinj-sko in dolinsko Savo. Iz listin opazimo pristno slovensko življenje, vasi z istim imenom pred 900 leti kot danes, na primer Mlino, Poljane, Krnica. Ta svet je bil dobro obdelan, rodovitne njive in vinogradi. Bili so trdni kmetje. Imena staroslovenska pa so se poizgubavala čimdalje bolj. Pristno slovenska imena plemenitnikov, svobodnih kmetov, na primer pl. Nepokor na Bledu, v Grimšicah je bil pl. Ivan, nadalje Pristislav v Zasipu, Samihor v Gorjani, so zabeležena v starih listinah. Pradedje v blejski okolici so ohranili svoj narodni značaj do 12. stoletja; žalibog so sprejeli pozneje nemška imena. Postali so tudi gospodarsko blejskemu gospodarstvu podložni, nekateri so bili pač prosti, vendar so izgubili povečini prostost

ter postali celo sužnji. Takrat je bila običajna sramotna kupčija s sužnji, prodajali so sužnje v Benetke, Devin in Koper. Glavna posledica teh razmer je bila, da je kmet postal podložen. Briksenški škofje niso mogli sami gospodariti, zato so imeli svojega upravitelja, prošta. Prvi upravitelji so bili pač duhovniki ter bivali na blejskem otoku. Tam je bila prva kapelica sezidana leta 1245. (Do 13. stoletja je bila na otoku navadna kapelica.) ter je ostala taka do leta 1300. Škofje niso mogli neposredno gospodariti, zato so dali grajščino v zakup — užitek sosednjim grajščakom, ti pa so izkoriščali kmete. Odtod žalostne socialne razmere tedanjih časov. Tedaj so morali kmetje z delom služiti grajščini ter od pridelkov dajati svoj del, večji ali manjši. Na cerkvenih posestvih so ti deli ostali precej enakomerni. Vendar pa so te dele zelo povikšali valpeti Krajc in Lenkovič. Kmet je moral dajati celo 10. del pridelkov grajščini. O sv. Juriju je prišel grajski valpet, pregledal nasade kmetov ter samosvoje odločil, koliko ima kmet oddati v jeseni pridelka. Kmet ni smel zapustiti posestva, oddajati pa je moral na lepšo obleko in sploh od vseh pridelkov najlepši del, celo od mlečnih pridelkov hlebček sira, od prašičev enega prašiča itd. Valpet je zapisaval vse te dolžnosti v knjige: »urbarje«. Tlako je moral kmet opravljati, in sicer delati toliko dni na travnikih, na polju, napravljati drva in les, kolikor je grajščak ukazal. Prigodilo se je celo, da je ukazal grajščak kmetom 200 dni tlake. To je posebno bolelo in razburilo kmet-sko ljudstvo. Kmetje niso mogli krog davkov ter so se začeli upirati in to tem bolj, ker je zloglasni Krajc svojevoljno nakladal nova bremena ljudem. Jemal pa jim je starodavne pravice, tako Bohinjcem ribarstvo v Bohinjskem jezeru, Blejcem v Blejskem jezeru ter jim ni pustil več sekati lesa po razsežnih gozdih. Posebno občutljivo je zadelo Gorjance in Bohinjce, ker jim je kratil pravice na vrtinah. Pritožili so se naravnost na briksenškega škofa. Prišli so komisarji in zaslišali ljudi ter v resnici marsikaj ugodili in krivico popravili. Razmere so bile tako napete, da bi kmalu prišlo do krvavega boja. Kmetje so se potegovali za staro pravo, t. j. za kmet. pravice. Posebno je šuntal k upori krofaški krojač v Radovljici, ki je hotel dati vsemu gibanju nekak verski značaj. Briksenška vlada je krivice odpravila, nekaj upornikov, med njimi tudi krojača, pa zaprla. Iste razmere so vladale tudi prihodnja stoletja. Šele cesarica Marija Terezija in njen sin cesar Jožef I. sta razmere uredila. Zlasti so važne te-le odredbe Marije Terezije. 1. Dala je napraviti kataster. 2. Ustanovila je kmetijske družbe, poduk umno kmetovati. 3. Upeljala je nov sad, prepotrebno živilo krompir. Leta 1767. je bil vsajen prvi krompir. Cesar Jožef II. je dal kmetu osebno prostost: oženiti se in

preseliti se, dati učiti svoje otroke itd. Druge dolžnosti so ostale do leta 1848., dokler nismo dobili usave. Prvo delo v ustavi je bilo ureditev vprašanja kmetijske odveze. Kmetijsko odvezo nasproti grajščini je prevzela država. Takoimenovane odvezne komisije so uredile razmere med grajščino in med kmetom. Kmet je postal iz robstva svoboden, sam svoj gospodar na svojih tleh.

Oklic.

St. 35.
Podpisano županstvo s tem uradno naznanja, da se bo vršila dne 21. januarja 1912 ob 2. uri popoldne v Zgornji šiški št. 17 „pri Žibertu“

prostovoljna javna dražba.

Na tej dražbi se bo javno razprodajalo 11 lepih plemenskih krav, 4 telice v starosti od treh mesecev do dveh let, dva konja in raznovrstni teži in lahki vozovi.

Pogoji:
Prodajalec si pridrži pravico ponudene cene sprejeti ali odkloniti. Sprejete cene se morajo takoj položiti v roke prodajalca. Za prodano živino in blago se ne jamči. Krave ostanejo radi odjemalcev mleka še tri dni v oskrbi prodajalca.

Županstvo občine Zgornja Šiška,
149 dne 12. januarja 1912.

Ivan Zakotnik.

Razpis slavnosti novega šolskega poslopja

za dvorazredno ljudsko šolo v Stranjah pri Kamniku.

1. Zidarska dela	16.178.— K
2. Kamnoseška dela	1.714.— "
3. Tesarska in krovska dela	4.757.— 79 "
4. Mizarska dela	1.733.— "
5. Ključavničarska dela	3.167.— 12 "
6. Kleparska dela	750.— 91 "
7. Plesarska dela	439.— 12 "
8. Sobnoslikarska dela	90.— 49 "
9. Steklarska dela	371.— 55 "
10. Pečarska dela	498.— "
11. Notranja oprava	1.500.— "

Ponudbe naj se vpošljejo pisмено na krajni šolski svet v Stranjah, za posamezna dela — ali tudi za celo stavbo. Ponudbe naj se vpošljejo do 12. februarja 1912. Troškovnik in načrti so na razpolago v župnišču v Stranjah. Kdor bo delo sprejel, položi 5% vadij. Krajni šolski svet si pridrži pravico oddati dela, komur hoče.

Stranje, dne 9. januarja 1912.
Jos. Cegnar,
161 predsednik krajn. šolsk. sveta.

Naročila na vsakovrstne **harmonije** pošiljajte na naslov: **IVAN MILAVEC,** izdelovatelj orgel, Ljubljana, Linhartova ulica.

Lovske puške izborno izstrlejene, najboljše kakovosti dobavljajo c. in kr. dvorni založnik **Jan Konrad, Brüx št. 2754, (Češko).** Lancaster-dvocevke z jeklenimi cevmi in v srebrno vrezanimi okrasni, okroglo kopito, prikladno za lico in roko ali samokresu kal. 16, K 98, 48, 55, 62, 70 — in višje, Hammerlova dvocevka, ki se nagne brez petelina, trojni Greener-jev zaklop, zapah z varnostno napravo K 112 — Največja izbira lovskih pušk in samokresov se nahaja v mojem glavnem ceniku, ki se pošlje vsakomur zastonj in franco.

Na mojem posestvu v Skradu na Hrvaškem potrebujem **dve kmečki družini,** kateri bi se tam stalno naselili. Družine z znanjem mlekarstva imajo prednost. Stanovanje, gorivo, nekaj vrta in zemljišča prosto, vse drugo po dogovoru. Poblizje se izve v pisarni **Josipa Lončariča v Ljubljani, Streliška ulica 27.**

All ste se dobili fo ograf zastonj?
Da povsod vpeljem svoje izborne najnoveše valjarje, imenovane „Go dhart“, sem se odločil, da razdelim 2500 fonografov. Zahtevajte prospekt, obenem vpošljite 10 vinar-ko znamko in lahko prejmete prospekt, kako lahko dobite zastonj in polovine prosto krasen koncertni fonograf — **Fonografski uvoz C. Löwin, Dunaj VII/2, Gumpendorferstrasse 111. db.** 3650

Brivska priprava
v lepo polirani leseni omarici, 20 cm dolga, 15 1/2 cm široka, 6 cm visoka, s prenikajočim se zrcalom, ki se zapre, vsebuje vse brivske potrebščine: 1. Brivec iz orma solinskega jekla, fino votlo brušena priprava za sako brado, za popolno hite priprava; 2. dober ostrini jermen. 3. škatlji o brusilne tvarine. 4. škatlico antiseptičnega mila za brit. 5. ponikljani lonček. 6. čopič za brivlje s ponikljanim ročnem **samo K 4.80.**

Pošlji po povzetju ali če se denar naprej pošlje **J. H. RABINOWICZ, Dunaj VII., Lindengasse 2. D. L.** 118

Domač gorski tkalec sem, in poliran razno blago **40 do 50 metrov za ceno K 18 do 22** po povzetju, najamčno pralnih barv, brez hib

KANAFASA	TRAN. BARHENTA
PLATNA	OKSFORDA
KRISETA	BRISAČ
PELENA	FLANELE

za krila CEPIRA za bluze
1. tucet teških, čisto voventih brisov, 110 cm dolg., 60 cm šir., 8 T. — sedaj K 6.50.

Vse se obojno izdano, zelo brano, trdno, pošlji **Fr. Maršik, domači Čes. Čerma pri Nachodu Češko. 119**

Dolgost življenja 3272
Je za vse ljudi mešana; po božjem ukrepu konča eden prele, drugi iznele svoje življenje na zemli. Neustojnost življenja je že zdolost težnja vzros, da se človek spozninja na svoje zdravje in na to, da toliko ljudi umrje v najlepšem cvetu svoje mladosti, vsega tega pa je kriva v zvezi mnogih slučajih in nepredvidnosti in zaničarja ljudi. Svota vsak: rug človek kašlja; ko lico jih v dimu s suhim, blidim obličjem, zvitim orbitom in tresočimi se nogami. Neštivilno jih di nosi v svojih prsni kat na večjeje sovražni in človeštvu, sušeno in življenje ropajo. **Jetiko** (tuberkuloza). Ta strašna bolezzen se prikraje počasi, pošle svoje znanilce v obliki **kašlja, prehlajenja, influenze, preboba, nočnega potu in pomanjkanja sparija.** — Človeku se na misel ne pride, da preži za tem na videz neškodljivim boleznim jetika, katere ropaj mater njenega otroka, ženo njegovega moža. Zato svetujemo vsakemu, da v takih slučajih naroči pravi **Örkeny-jev 11 povmed,** ki s svojim go ovim učinkom pr preči razširjenje zla in prežene bolečine. **Steklenico za poskušnje** pošlji za K 3.—, **veliko steklenico K 5.—** in 3 **velike steklenice** pošlji prosto po povzetju K 15.— izdelovatelj

HUGO ÖRKENY, lekarnar
Budapešta, Tököly-ut. 28. Zaloga 67.

Brez znanja not igrate

na patentovane ameriške **kitarne citre.**
Te citre so 4 cm dolge, z 41 strunami, 5 akordnim vrstami V eni uri zna vsak igrati, vse note podložijo pod strune. Igra se tudi lahko na notah kakor na vsake druge citre. Te citre nosi vzbujajoče kitarske citre z 40 in drugimi potrebščinami in 6 listi z notami, kakor: Dolarska princezninja, Ves la vdova, Črez vslove, Na g'bu stari v, i. t. d. stne samo K 10.—. Druge note à 20 h za list. Sernamek listov z notami zastonj in poštnine prosto. — Za zabož se računa 80 h.
J. H. Rabinowicz, Dunaj VII., Lindengasse 2. D. L.

V Ameriko in Kanado zložna, cena in varna
Cunard Line
3.98 12
Elizni odhod iz domače luke
Reke: Caronia 1./2., Franconia 14./2. Ultonia 21./2. 1912.
iz Liverpoola: Lusitania (najhitrejši največji in najlepši parnik sveta), 27./1., 17./2., 9./3., 30./3., 1912, Mauretania 20./1 2./3., 23./3. 13./4. 1912.

Pošlji na vozne karte pri **Andrej Odiasek, Ljubljana, Slomšk. ul. 25,** blizu cerkve Srca Jezusov. Cena vožnji Trst-New-Jork III. razred K 200.— za odraslo osebo všteti davek in K 110.— za otroka pod deset let všteti davek.

: Pristne dunajske harmonike :
v najboljši kakovosti in solidni izdelavi, št. 58. 10 tipk, 2 x 2 zbor, 4 basa, 1 vrstno, 72 glasov, poliskandro, polirana omarica ali bel jesenov les, velikost 27 x 15 cm. **K 14.50.** Št. 58 1/2. Iste in glasovi iz jeklenopružnih peres **K 18.50.** Št. 51. 10 tipk, 2 zbor, 2 basa, 50 anglasov, opani, 2 zica palisand, podobna imitari, ali bel jesenov les, 27 x 16 cm. **K 15.50.** Št. 51 1/2. Iste in glasovi iz jeklenopružnih peres **K 17.50.** Št. 110. 11 1/2. 19 tipk, 6 basov, močni glasovi, polirana belo kot jesenov les ali temna omarica, velikost 27 x 16 1/2 cm. **K 18.—.** Št. 11 1/2. Iste večje 33 x 17 cm. **K 21.—.** Boljše harmonike za 27.50, 34.—, 58.—, 60.—. **Nikak riziko!** Zamena dovoljena ali denar nazaj. Razpošiljanje po povzetju od priznanja najboljših svetovne tvorke c. in kr. dvorni založnik
JAN KONRAD
razpošiljalnica godbenega orodja BRUX 2757, Češko. Glavni cenik s pribl. 4000 slikami na zahtevo vsakomur zastonj in poštnine prosto.

Mislite
v pravem trenutku na to, da je lahko kašel, ki se ga komaj zapazi, začetek hude bolezni in odstranite to zlo pravočasno z preizkušenim in zdravniško priporočenim sredstvom
Thymomel Scillae.
Izdelovanje in glavna zaloga v **B. FRAGNER-ja lekarni** c. in kr. dvor. dobavitelj Praga III., št. 203.
Prosimo, vprašajte svojega zdravnika! 1 steklenica K 2.20. Po pošti franco proti naprej pošiljati K 2.90. 3 steklenice proti naprej pošiljati 7 K. 10 steklenic proti naprej pošiljati 20 K.
Pazet na ime sredstva, izdelovatelja in varstveno znamko. 3118
Dobiva se v vseh lekarnah. V Ljubljani: **Rihard Sušnik, dr. G. Piccoli, Jos. Cizmař.**

Daje po

4³/₄ %

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje - **po 4³/₄ %** brez odbitka, tako, da dobi vlagatelj od vsakih vloženih 100 K čistih 4 K 75 v na leto. Rentni davek plačuje društvo samo. Daje tudi svojim članom **predujme** na osebni kredit, vračljive v 7 in pol letih (90 mesecih ali 390 tednih) v tedenskih, oziroma mesečnih obrokih, kakor tudi posojila na zadolžnice in menjice.

2553

Dr. Fr. Dolšak l. r.,
zdravnik v Ljubljani, podpredsednik,

Prelat A. Kalan l. r.,
predsednik.

Kanonik I. Sušnik l. r.,
podpredsednik

POPOFF

najboljši čaj na svetu.

Akra-mlin

za debelo moko na umetni kamen

je nepobitno najboljši, najlažji in najcenejši mlin na svetu. Ni potrebno nikako brušenje kamnov in se vendar vedno dobro melje. Če se donarči še presejalec, se dobi najboljša moka za peko.

ZENIT-posnemalniki

so nedosegljivi po kakovosti in ceni. Vsako utemeljeno jamstvo dovoljeno. Konkurenčni stroji se vzamejo v račun.

Pocinjene, kovanoželezne **AKRA-sesalke za gnojnico.**

Delniška tovarna za stroje „Knyffhäuserhütte“ prej Pavel Reuss, Artern. (Podružnica: Ustje.)

Razpošiljalnici v Ustju in Inomostu.

3781

Filip Fajdiga

zaloga pohištva

Ljubljana
Sv. Petra cesta
št. 19

priporoča svojo
veliko zalogo
raznovrstnega
pohištva

2808 po
najnižjih cenah.

Vino

zajamčeno pristno, najboljših vrst: **dolenjca, štajerca, vipavca, istriana, izbornega muškata** — prodaja po jako zmernih cenah na debelo in drobno (čez ulico)

M. MOHAR

3796

kap. predmestje št. 20, Škofja Loka.

Najboljša češka tvrdka.

Ceno posteljno perje!

1 kg sivoga, dobrega skubljenega 2 K; boljšega 2 K 40; prima polbelega 2 K 80; belega 4 K; belega naha 5 K 10; 1 kg izredno finega, snežno-belega, skubljenega 6 K 40; 8 K; 1 kg puha 6 K; 7 K; belega puha 10 K; najfinjši prani puh 12 K. — Pri 5 kg se pošlje franko.

Dovršene napolnjene postelje

iz zelo gostega rdečega, modrega, belega ali rumenega nanking-biaga, 1 pernice 180 cm dolga, 120 cm široka z 2 blazinama, vsaka 80 cm dolga, 6 cm široka, napolnjena z novim, sivim, zelo trpežnim, puhastim posteljinim perjem 16 K; s puhom 2 K; s puhom 2 K; posamezne pernice 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; blazine 3 K, 5 K 50, 4 K; pernice 200 cm dolge, 190 cm široke, 4 K 50, 5 K 20, 5 K 70; spodnje pernice iz močnega, pasastega gradla 180 cm dolge, 116 cm široke, 12 K 80, 14 K 80. Pošilja proti povzetju od K 12 višje franko. Zamena dovoljena, za nepovoljno denar nazaj.

Cenik zastoj in franko. 2410

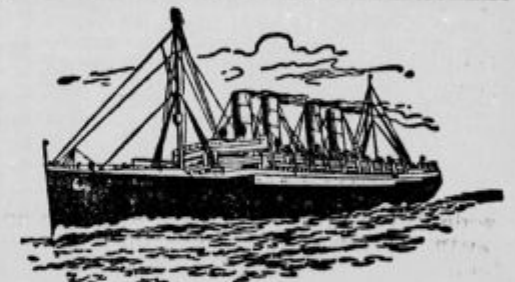
S. BENISCH, v Dešenici štev. 71, Češko.

Iščejo se za Curth v Švici izurjene

šivilje za klobuke

na stroje z električnim obratom. — Sezona do konca maja. — Vožnja tje in nazaj se povrne. Dnevni zaslužek 6—8 frankov zajamčen.

Ponudbe pod št. P. 90 na anonončno pisarno Rudolf Mosse, Zürich. 86

Najcenejša in najhitrejša vožnja

v Ameriko

je s cesarskimi brzoparniki

„Kronprinzessin Cecilie“
„Kaiser Wilhelm II.“ — „Kronprinz Wilhelm“
460 „Kaiser Wilhelm der Grosse“.

Podrobna pojasnila in potrebni pouk da vsakomur
EDVARD TAVCAR, Ljubljana
Kolodvorska ulica št. 35, nasproti stari Tišlerjevi gostilni.

ALFA

2522

brzoparilniki za krmo so najboljši!

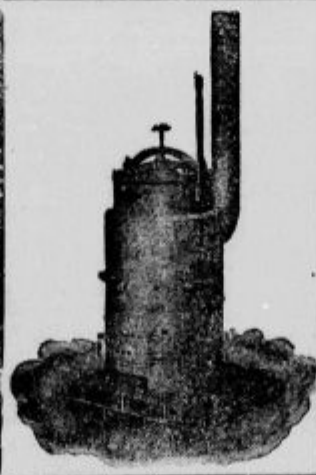
Nov izboljšan sestav!

Močna izpeljava popolnoma iz kovanega železa in železne pločevine.

Svari se pred cenejšimi in slabšimi ponaredbami iz litega železa!

Zahtevajte cenike!

Dopisuje se slovensko!

Delniška družba **Alfa Separator** Dunaj XII./3.

Kupujem okrogel **hrastov les**
v dolžini od 2 m. in v debelini od 30 cm.
naprej. Ponudbe za I. vrsto brez grč,
II. vrsto deloma grčav; za vsako po-
sebej per 1 m³ prosto državni ko-
lodvor Ljubljana, oziroma mojo
tovarno. - Kupim tudi **sube frize, hra-
stove in bukove.** Ponudbe kakor zgoraj.
V. Scagnetti, parketna tovarna za drž.
kolodvorom, Ljubljana. 3969

Neveste na dejo

veliko in okusno zalogo blaga za obleke,
kakor: **svilnato, kangarn** in druge vrste
moderno volneno blago v trgovinah

R. MIKLAUC, Ljubljana, Stritarjeva ulica
št. 5, kakor tudi v podružnicah

»**PRI MIKLAVŽU**«, Medena ulica (ta tr-
govina je zelo povečšana), in

»**PRI ŠKOFU**«, Pogačarjev trg (sadni trg).

V teh trgovinah kupite tudi ugodno
belo kotenino za perito in rjuhe, **cvilih**
za postelje, **lepe in fine kovtre**. Došle so
ravnokar najnovejše **svilnate rute** in **šerpe**.
Za moške obleke ima trgovina v prvem
nadstropju oddelek **suknenega in mod-
nega blaga**, kjer vsakdo lahko po svojem
okusu izbere. — Torej zglasite se gotovo
in prepričali se bodeste o veliki zalogi,
pošteni in prijazni postrežbi.

Glavna trgovina: 3966

R. MIKLAUC
Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 5.

Zapomnite si, 3411

da je slast podlaga dobre prebave, slast do jedi torej naj-
važnejši pogoj zdravega življenja. Vsak, ki mu je na tem
lež če, da ostane žilav in da dobro prebavlja, naj
poskuša i že več desetletij izkušene **Brady-jeve želodčne**
kapljice, prej Marijacetjske želodčne kapljice imenovane,
katere so že davno priznane kot najzanesljivejše domače
sredstvo proti vsem želodčnim težavam za otroke in odr-
asle. Dobijo se po 90 vinarjev steklenica in po K 100
dvojna steklenica. Kjer se ne dobi, pošlje i celovatelj
C. Brady, Dunaj I., Fleischmarkt 2-482 poštnine pros o na
dom 6 steklenic za K 580 ali 3 dvojn. steklen. za K 580.

Putniki v Ameriko
Hateri kelijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
Simona Šimec
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Kakovostni Pojasnili deajo se brezplatno.

Najboljša in najcenejša postržba za drogerije,
kemikalije, medicinska zelišča, tudi po Kneippu,
riboje olje, toaletne predmete, fotografirne aparate
in potrebščin, sredstva za desinfekcijo. Velika
zaloga najfinjšega konjaka in ruma. 3728

Oblastveno koncesirana oddaja strupov.

Za živinorejce: posebno priporočljivo:
grenka sol, dvojna sol, so-
liter, ocojan, kolmoš, krmilno apno itd. — Vnaša
naročila se izvršujejo točno in solidno.

Drogerija Anton Kanc,

Ljubljana, Židovska ulica št. 1.

Kupuje po najvišji ceni razna zelišča (rože), cvetja,
korenine, semena, skorje itd. Ceniki zastoj.

3 popolne obleke 3504

vsebujejo moj 40 metrov dolgi ostanki za 20 K. in
sicer: 1 moderna obleka iz rasevine ali lista, 1 prak-
tična obleka za hišna opravila in 1 krasna poletna
obleka. Ostali ostanki se lahko porabijo za predpas-
nike, bluze itd.

12 popolnih srajc

vsebujejo moj 40 metrov dolgi rumberški ostanki
tkanine lepo, dobro blago za 22 K. Ostali ostanki so
pripravni za najboljše opreme.

Razpošilja se po povzetju.

Prvovrstna tovarniška razpošiljalnica

Josip Frankenstein, Jaromer 91, Češko.

Od ostankov se ne pošiljajo vzorci.

Od vseh drugih predmetov vzorci na željo franco

Vzorci se morajo vrniti

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Lenarni promet do 31. decembra 1910
čez 87 milijonov kron.

Lastna glavnica K 608.996 84

Stanje vlog dne 31. decembra 1910
čez 21 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

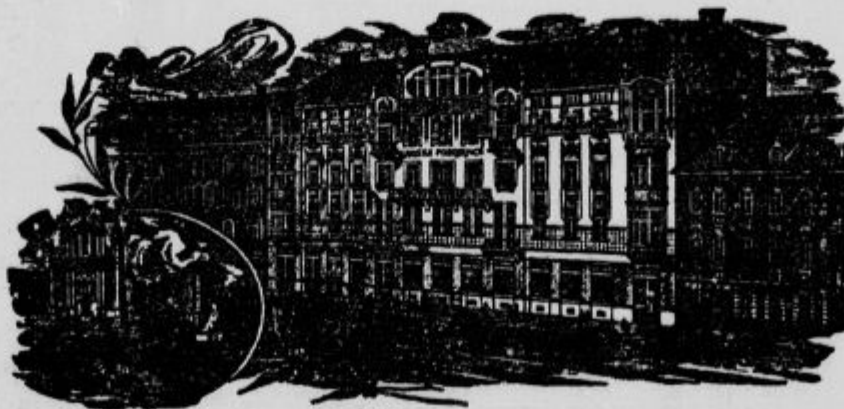
6

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 6, prtiličje, v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema **hranilne**
vloge vsak delavnik
od 8. ure zjutraj do
1. ure popoldan ter jih
obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka,
tako da prejme vložnik
od vsakih vloženih
100 kron čistih
4-50 kron na leto.

Za nalaganje po pošti so
poštno-hran. položnice na
razpolaganje. Sprejema tudi
vloge od svojih zadrugi-
nikov na tekoči račun ter
daje istim posojila proti
vknjižbi z in brez amorti-
zacije, na osebni kredit
(proti poroštvu) in zastavi
vredn. papirjev. Menjice se
najkulant. eskomptirajo.

Dr. Ivan Šusteršič, predsed. **Josip Šiška**, stolni kanonik, podpredsed. Odborniki: **Anton Belec**, posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu n. L.
Fran Povše, vodja, graščak, državni in deželni poslanec. **Anton Kobi**, deželni poslanec, posestnik in trgovec, Breg p. B. **Karol Kauschnigg**, velepo-
sestnik v Ljubljani. **Matija Kolar**, stolni dekan v Ljubljani. **Ivan Kregar**, podpredsednik, trg. in obrt. zbornice in hišni posest. v Ljubljani. **Fran**
Leskovič, hišni posestnik in blagajnik Ljudske posojilnice. **Ivan Pollak ml.**, tovarnar. **Karol Pollak**, tovarnar in posestnik v Ljubljani. **Gregor**
Šilbar, župnik na Rudniku.